

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-119>

УДК 336.77

ФАКТОРИНГ В УКРАЇНІ: СУТНІСТЬ, СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

FACTORING IN UKRAINE: ESSENCE, STATUS AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Масюк Юлія Володимирівнакандидат економічних наук, професор,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-6339-3011>**Masiuk Iuliia**

Dnipro State Agrarian and Economic University

У статті досліджено сутність, стан та перспективні напрямки розвитку факторингу в Україні. Встановлено, що факторинг в Україні є ефективним інструментом для підтримки бізнесу. Визначена ключова мета факторингу, котра полягає в зменшенні неплатежів і в формуванні фінансового забезпечення сфери виробництва. У статті запропоновано авторське визначення сутності факторингу як форми фінансування без застави, яка дозволяє компаніям отримати кошти за продані товари або надані послуги з відстрочкою платежу. Згруповано ключові тенденції ринку факторингу в Україні. Доведено, що посилення регулювання, залучення інвесторів та розвиток фінансових технологій сприяють підвищенню його ефективності та доступності для підприємств. Встановлено, що розвиток факторингу в Україні буде залежати від економічної стабільності, цифровізації фінансового сектору та підвищення рівня довіри бізнесу до цього інструменту.

Ключові слова: факторинг, підприємство, відстрочка платежу, фінансове забезпечення, економічна стабільність, цифровізація, фінансові установи.

The article examines the essence, state and promising directions of factoring development in Ukraine. It is established that factoring in Ukraine is an effective tool for supporting business. The key goal of factoring is determined, which is to reduce non-payments and to form financial support for the production sector. Factoring in Ukraine faces a number of problems that hinder its development. In order for this financial instrument to become more effective, it is necessary to work on improving the legislative regulation of factoring activities, developing the digitalization of factoring services, and also implementing measures to popularize factoring among entrepreneurs. That is why the selected research topic is relevant and requires further scientific research and justification. The article proposes the author's definition of the essence of factoring as a form of financing without collateral, which allows companies to receive funds for goods sold or services provided with a deferred payment. The key trends of the factoring market in Ukraine are grouped. It is proven that strengthening regulation, attracting investors and developing financial technologies contribute to increasing its efficiency and accessibility for enterprises. It has been established that the development of factoring in Ukraine will depend on economic stability, digitalization of the financial sector and increasing the level of business confidence in this instrument. It should be noted that the factoring market in Ukraine is in the process of active reform and growth. Strengthening regulation, attracting investors and the development of financial technologies contribute to increasing its efficiency and accessibility for enterprises of various scales. Trade factoring is a financial instrument that allows enterprises to receive funds for shipped goods or services provided before the actual payment from the buyer. Summing up the results of the study, it is worth emphasizing that factoring in Ukraine has significant potential for development, especially in conditions of war, unstable economic situation, and business needs for flexible financial instruments.

Key words: factoring, enterprise, payment deferral, financial security, economic stability, digitalization, financial institutions.

Постановка проблеми. Реалії сьогодення та стан світового ринку фінансових послуг зумовлюють потребу в вивченні ринку факторингових послуг в Україні. Поява

нових інструментів і послуг сприяє зміцненню взаємозв'язків між учасниками світового фінансового ринку. Факторинг в Україні є ефективним інструментом для підтримки

бізнесу, особливо в умовах економічної нестабільності та війни. Він допомагає підприємствам отримати фінансову гнучкість, зменшити ризики та покращити управління грошовими потоками. Ключова мета факторингу полягає у зменшенні неплатежів і у формуванні фінансового забезпечення сфери виробництва. З огляду на складну економічну ситуацію, попит на факторингові послуги буде лише зростати. Отже, враховуючи важливість розвитку ринку факторингу в Україні актуальності набуває детальне вивчення його особливостей функціонування та вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Відсутність єдиних підходів до функціонування та регулювання факторингової діяльності спонукає науковців присвячувати свої наукові праці дослідженню питань функціонування ринку факторингових послуг, а також досліджувати перспективні напрямки його розвитку. Варто виокремити таких вітчизняних та зарубіжних науковців як: Ана Мол-Гомес Васкес, Дерев'янка С. І., Момот Л., Чорна Н., Шевчук О. та інших.

Враховуючи значний внесок науковців в дослідження даного питання маловивченими залишаються питання деталізації перспективних напрямків розвитку факторингових послуг в Україні.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Факторинг в Україні стикається з низкою проблем, які гальмують його розвиток. Для того, щоб цей фінансовий інструмент став більш ефективним, необхідно працювати над вдосконаленням законодавчого регулювання факторингової діяльності, розвитку цифровізації факторингових послуг, а також здійснювати заходи для популяризації факторингу серед підприємців. Саме тому, обрана тематика дослідження є актуальною та вимагає подальших наукових досліджень та обґрунтувань.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає в визначенні сутності, дослідженні стану та проблематики і перспективних напрямів розвитку факторингу в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. В період економічної нестабільності, війни та зростання інфляційних процесів проблема неплатежів набуває особливої гостроти. Внаслідок цього, збільшення обсягу заборгованості призводить до зниження ліквідності та фінансової стійкості підприємств, а також підвищує ризик фінансових втрат. Факторинг - це фінансова послуга, що перед-

бачає отримання підприємством коштів, шляхом передачі своїх неоплачених рахунків-фактур факторинговій компанії, банку або фінансовій установі з відповідною ліцензією. Основна ідея факторингу полягає в забезпеченні фінансування дебіторської заборгованості. Завдяки факторингу компанія може швидко отримати грошові ресурси, поступившись правом на стягнення платежів за рахунками-фактурами без необхідності чекати їхньої оплати від контрагентів.

На думку Дерев'янка С.: «інструменти розрахунково-платіжних відносин в умовах розвитку фінансових технологій спроможні зміцнити позиції суб'єктів господарювання та забезпечити економічне зростання. Необхідно здійснювати активізацію розвитку факторингу в умовах функціонування вітчизняної банківської системи, що має на меті одержання клієнтом від фінансової установи (фактора) ресурсів у грошовій формі в обмін на відступлення останньому права на грошову вимогу до третьої особи (боржника), яке йому надано відповідно до укладеного між сторонами договору» [1, с. 34, 36].

В контексті сутності факторингу Момот Л. зазначає, що: «сутність факторингу криється у здійсненні посередництва та у забезпеченні діяльності маклерів й агентів щодо банківських операцій чи надання послуг клієнту спеціалізованою установою, які передбачають перехід права власності на дебіторську заборгованість» [2, с. 148].

У Цивільному кодексі України зазначається, що: «за договором факторингу, фінансування під відступлення права грошової вимоги, одна сторона (фактор) передає або зобов'язується передати грошові кошти в розпорядження другої сторони (клієнта) за плату (у будь-який передбачений договором спосіб), а клієнт відступає або зобов'язується відступити факторові своє право грошової вимоги до третьої особи, боржника» [3].

В іншій своїй праці Момот Л. акцентує увагу на тому, що: «факторинг дає можливість клієнту постачальнику зменшити ризики, пов'язані з відстрочкою оплати придбаного товару (послуг), зменшує необхідність у відволіканні значних адміністративних ресурсів для отримання оплати від покупця за поставлений товар (послугу) і надає можливість постачальнику отримати кошти за свою дебіторську заборгованість» [4].

Враховуючи зазначені вище різні підходи науковців стосовно встановлення сутності поняття факторинг, пропонуємо авторське

трактування, а саме як: факторинг - це форма фінансування без застави, яка дозволяє компаніям отримати кошти за продані товари або надані послуги з відстрочкою платежу. В процесі факторингу беруть участь три сторони: постачальник, покупець (дебітор) і банк-фактор (або факторингова компанія). Факторинговий банк або компанія викупує дебіторську заборгованість постачальника на основі товарних накладних, забезпечуючи йому доступ до обігового капіталу.

За даними журналу Forbes Ukraine: «потенціал ринку факторингових послуг в Україні сягає \$18 млрд, хоча він ще недостатньо розвинений у порівнянні з країнами ЄС. У цьому секторі вже спостерігається значний приплив інвестицій, зокрема, фінансові компанії залучають міжнародних партнерів для збільшення обсягів фінансування клієнтів [5].

Отже, варто зазначити, що ринок факторингу в Україні набуває все більшої актуальності, дослідимо детальніше на рисунку 1 ключові тенденції ринку факторингу в Україні.

Зауважимо, що ринок факторингу в Україні перебуває в процесі активного реформування та зростання. Посилення регулювання, залучення інвесторів та розвиток фінансових технологій сприяють підвищенню його ефективності та доступності для підприємств різного масштабу.

Ми погоджуємося з точкою зору Чорної Н., котра зазначає, що: «торговий факторинг є важливим інструментом розвитку малого і середнього бізнесу в Україні, оскільки відкриває для продавця (клієнта) можливість швидко отримати реальні кошти за поставлені іншій особі товари або за надані послуги – за рахунок надходження цих коштів

від фінансової компанії-фактора на підставі відповідних укладених договорів факторингу (надання фактором фінансування під відступлення клієнтом права грошової вимоги до покупця/боржника). Разом із тим, значення даної фінансової послуги тривалий час було недооціненим у вітчизняній структурі бізнес-процесів. Щороку, загальна частка торгового факторингу на небанківському фінансовому ринку зростає, що є життєво необхідним для відновлення української економіки на тлі повномасштабного вторгнення російської федерації на територію нашої держави. Слід зазначити, що формування цілісного бачення розвитку ринку факторингу на державному рівні відбувалося шляхом розробки та оприлюднення Національним банком України як державним регулятором діяльності окремих ринків фінансових послуг ряду документів, зокрема, Білої книги Майбутнє регулювання ринку факторингу (2020) та Концепції реформування регулювання факторингу в Україні (2023)» [6].

Відповідно до Концепції реформування регулювання факторингу в Україні: «факторинг - це фінансова послуга для виробників та постачальників, що ведуть торгіву діяльність на умовах відстрочки платежу» [7].

На нашу думку, торговий факторинг – це фінансовий інструмент, який дозволяє підприємствам отримувати грошові кошти за відвантажений товар або надані послуги до моменту фактичної оплати від покупця. Ця модель особливо корисна для бізнесу, що працює на умовах відстроченого платежу, оскільки вона забезпечує безперервний грошовий потік.

На рисунку 2 представлено класичну схему торгового факторингу, в якій беруть участь три сторони.

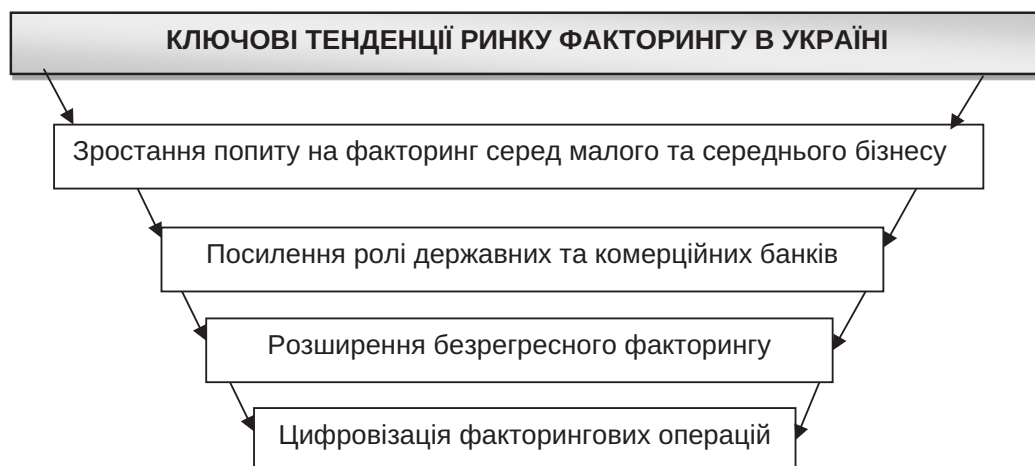

Рис. 1. Ключові тенденції ринку факторингу в Україні

Джерело: сформовано автором

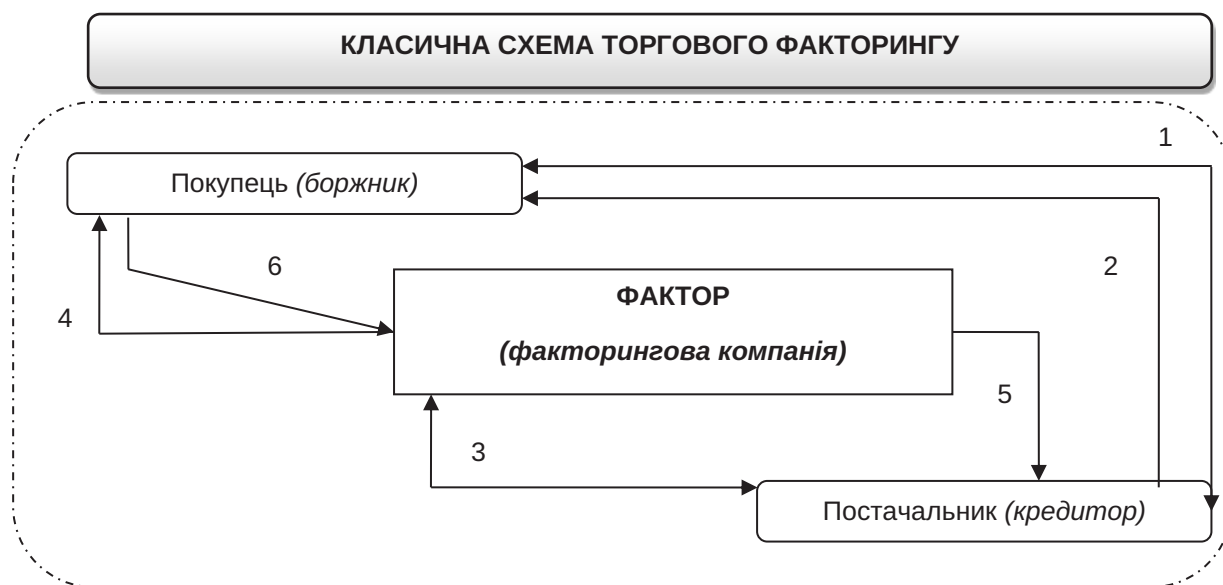

Рис. 2. Класична схема торгового факторингу в Україні

Джерело: сформовано автором з використанням [7]

Аналізуючи рисунок 2 варто акцентувати увагу на тому, що запропонована схема включає в себе проходження шести етапів. На першому етапі здійснюється укладення договору між покупцем та постачальником. На другому етапі продавець здійснює постачання товару покупцеві та виставляє рахунок-фактуру з умовою відстрочки платежу. Третій етап передбачає переуступку права грошової вимоги постачальником фактору. На четвертому етапі фактор сповіщає покупця про відступлення, а також зміну кредитора. П'ятий етап передбачає отримання постачальником авансу від фактора. На шостому етапі покупець оплачує фактору повну суму рахунку. Отже, підсумовуючи вищевикладене, варто зазначити, що торговий факторинг – це ефективний фінансовий інструмент для бізнесу в Україні, який дозволяє зменшити ризики та забезпечити стабільний грошовий потік. Попри певні виклики, його розвиток сприяє поліпшенню фінансової стабільності підприємств та загальному зростанню економіки.

На думку президента Асоціації фінансових компаній «Фінансовий Омбудсман» ІА «Інтерфакс-Україна» Олени Шевчук: «сьогодні в Україні операціями з торгового факторингу займаються переважно банки, тоді як небанківські фінансові установи у своїй діяльності використовують некласичну модель факторингу. Низька зацікавленість небанківськими установами торговим факторингом пов'язана з низкою перепон, які не дають їм можливості конкурувати із банками. Перш за все, це сто-

сується обмежень в можливості залучення фінансування та відсутності дієвого механізму захисту прав фінкомпанії в разі неповернення боргу, занадто складна та фінансово затратна організація та функціонування системи ризик-менеджменту. Також, можлива низька довіра потенційних клієнтів до факторингових компаній через асоціації з колекторською діяльністю» [8].

Аналіз наукової праці Ана Мол-Гомес Васкес та інших свідчить про те, що: «зростання обсягів факторингових операцій пов'язане не тільки з макроекономічними чинниками, такими як, збільшення товарообігу компаній; створення регіональних мереж, але і з входженням у цей сегмент нових гравців» [9, с. 312].

Розглянемо більш детально переваги використання факторингу, як для продавця, так і для покупця.

Факторинг – це фінансовий інструмент, який дозволяє постачальнику отримати кошти за відвантажений товар або надані послуги ще до фактичної оплати з боку покупця, варто зазначити, що для продавця перевагами використання факторингу є: поліпшення ліквідності та прискорення грошового обігу, зниження ризику неплатежів, можливість пропонувати покупцям більш вигідні умови, відсутність потреби в кредитуванні, гнучкість та адаптивність адже факторинг доступний для різних компаній, незалежно від їхнього розміру, і може бути адаптований під конкретні бізнес-потреби.

Для покупця факторинг надає такі переваги: відстрочку платежу, позбавляє необхідності залучення кредитів, надає можливість закуповувати більші обсяги товару, забезпечує зниження фінансових ризиків, підвищує конкурентоспроможність, відбувається спрощення документообігу, адже факторингова компанія бере на себе управління фінансовими розрахунками, що зменшує адміністративне навантаження на покупця та спрощує фінансовий менеджмент.

Отже, факторинг дозволяє покупцю ефективніше управляти фінансами, отримувати гнучкі умови оплати та розширювати можливості для розвитку бізнесу.

В контексті перспективних напрямків розвитку факторингу в Україні цікавою є думка фахівців адвокатського бюро Лотиш і Партнери, котрі наголошують на тому, що: «ключовим моментом майбутнього реформування факторингу має стати відокремлення торгового тобто класичного факторингу від послуги викупу проблемного кредитного портфелю в мікрофінансових організацій. Під торговим факторингом розуміється класична його модель, визначена Цивільним кодексом України. Тобто, викуп (відступлення) клієнтом права грошової вимоги (наявної чи такої, що виникне в майбутньому) до боржника – суб'єкта господарювання на користь фінансової компанії (фактора). Як зазначає НБУ, частка такого класичного факторингу наразі незначна. Натомість, на ринку мікрокредитування популярності набула практика, коли факторингова компанія здійснює викуп проблемного портфелю кредитів у фінансових компаній, які займаються видачею споживчих кредитів фізичним особам на невеликі суми та на нетривалий період часу. Така діяльність є, по своїй суті, збуванням кредитними компаніями прострочених кредитів і, як наслідок, покращення власної якості кредитного портфелю за рахунок залучення факторингових компаній. Отже, на теперішній час, НБУ поставив за мету здійснити чітке розмежування класичної моделі факторингу і факторингу як послуги по відступленню прав грошових вимог фінансових компаній до проблемних позичальників –

фізичних осіб. Зазначене розмежування буде зроблено шляхом виокремлення діяльності по викупу проблемної заборгованості в окремий вид діяльності, який можливо здійснювати на підставі ліцензії на надання коштів у кредит. Водночас, торговий (класичний) факторинг буде здійснюватися на підставі ліцензії на факторинг» [10].

Аналізуючи здобутки науковців стосовно перспективних напрямків розвитку ринку факторингу в Україні, пропонуємо авторське бачення таких напрямів, а саме як:

- впровадження цифровізації та автоматизації факторингових послуг;
- розвиток міжнародного факторингу;
- розширення факторингових послуг для малого та середнього бізнесу;
- розширення спектру факторингових продуктів;
- підвищення рівня фінансової грамотності щодо факторингу;
- можливість створення державних програм стимулювання факторингу, особливо для стратегічно важливих секторів економіки.

Враховуючи вищенаведене, наголосимо на тому, що загалом, розвиток факторингу в Україні буде залежати від економічної стабільності, цифровізації фінансового сектору та підвищення рівня довіри бізнесу до цього інструменту.

Висновки. Підсумовуючи результати проведеного дослідження, варто акцентувати увагу на тому, що факторинг в Україні має значний потенціал для розвитку, особливо в умовах війни, нестабільної економічної ситуації та потреби бізнесу в гнучких фінансових інструментах. Ринок факторингу в Україні має значний потенціал, проте його розвиток гальмують правові невизначеності, низька обізнаність бізнесу та ризики, пов'язані з війною. Водночас, заплановані реформи та залучення інвестицій можуть допомогти зробити факторинг доступнішим та ефективнішим для українських підприємств. Перспективними напрямами подальших наукових досліджень, на нашу думку, мають бути детальне дослідження факторингових послуг для малого та середнього бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дерев'янюк С. І. Факторинг в Україні: стан та перспективи розвитку. *Міжнародний мультидисциплінарний науковий журнал «ЛОГОС. Мистецтво наукової думки»*. 2020. № 10. С. 34–40.
2. Момот Л. Факторингові послуги в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 16. Ч. 2. С. 147–149.

3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 17.03.2025 р.)
4. Момот, Л. В. Розвиток факторингу в Україні. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. 2015. № 2. С. 100–107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnukht_2015_21_2_15 (дата звернення 18.03.2025 р.)
5. Акціонери фінтех-компанії Activitis: «Потенціал ринку факторингових послуг в Україні – \$18 млрд, для його покриття ми залучаємо \$1 млрд інвестицій». *Журнал Forbes Ukraine*. веб-сайт. URL: <https://forbes.ua/money/aktsioneri-fintekh-kompanii-activitis-potentsial-rinku-factoringovikh-poslug-v-ukraini-18-mlrd-dlya-yogo-pokrittya-mi-zaluchaemo-1-mlrd-investitsiy-23102024-24329> (дата звернення 18.03.2025 р.)
6. Чорна Н. Реформа факторингу: що змінять законопроекти, представлені наприкінці 2024 року. *Fintech insider*. веб-сайт. URL: <https://fintechinsider.com.ua/reforma-factoryngu-shho-zminyat-zakonoprojekty-predstavleni-naprykinczi-2024-roku/> (дата звернення 18.03.2025 р.)
7. Концепція реформування регулювання факторингу в Україні. *Національний банк України*. 2023. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%8F_%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B3_2023.pdf (дата звернення 18.03.2025 р.)
8. Шевчук О. Чого чекати від ринку факторингу в Україні? *Асоціація фінансових компаній «Фінансовий Омбудсман»*. веб-сайт. URL: <https://finom.org.ua/choho-chekaty-vid-rynku-factorynhu-v-ukrayini> (дата звернення 19.03.2025 р.)
9. Ana Mol-Gómez-Vázquez & Ginés Hernández-Cánovas & Johanna Koëter-Kant (2018). Legal and institutional determinants of factoring in SMEs: empirical analysis across 25 European countries. *Journal of Small Business Management*, Taylor & Francis Journals, Vol. 56, Issue 2, pp. 312–329. DOI: 10.1111/jsbm.12260.
10. Факторинг в Україні: концепція розвитку на 2023–2024 роки. веб-сайт. URL: <https://lotysh.com/factoryng-v-ukraini/> (дата звернення 19.03.2025 р.)

REFERENCES:

1. Derevianko, S. I. (2020) Faktorynh v Ukraini: stan ta perspektyvy rozvytku [Factoring in Ukraine: status and development prospects]. *Mizhnarodnyi multydystrylnarnyi naukovyi zhurnal «ΛΟΓΟΣ. Mystetstvo naukovoi dumky»*. vol. 10, pp. 34–40.
2. Momot, L. (2016) Faktorynhovi posluhy v Ukraini [Factoring services in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*. vol. 16(2), pp. 147–149.
3. Civil Code of Ukraine. (2003, January 16). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (accessed March 17, 2025)
4. Momot, L. V. (2015) Rozvytok factorynhu v Ukraini [Scientific works of the National University of Food Technologies]. *Naukovi pratsi Natsionalnoho universytetu kharchovykh tekhnolohii*. vol. 2, pp. 100–107. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnukht_2015_21_2_15 (accessed March 18, 2025)
5. Aktsionery fintekh-kompanii Activitis (2024) «Potentsial rynku factorynhovykh poslug v Ukraini – \$18 mlrd, dlia yoho pokryttia my zaluchaemo \$1 mlrd investysii». *Zhurnal Forbes Ukraine*. Available at: <https://forbes.ua/money/aktsioneri-fintekh-kompanii-activitis-potentsial-rinku-factoringovikh-poslug-v-ukraini-18-mlrd-dlya-yogo-pokrittya-mi-zaluchaemo-1-mlrd-investitsiy-23102024-24329> (accessed March 18, 2025)
6. Chorna, N. Reforma factorynhu: shcho zminiat zakonoproieky, predstavleni naprykintsi 2024 roku. *Fintech insider*. Available at: <https://fintechinsider.com.ua/reforma-factoryngu-shho-zminyat-zakonoprojekty-predstavleni-naprykinczi-2024-roku/> (accessed March 18, 2025)
7. Kontseptsiiia reformuvannia rehuliuwannia factorynhu v Ukraini (2023) *Natsionalnyi bank Ukrainy*. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%8F_%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B3_2023.pdf (accessed March 18, 2025)
8. Shevchuk, O. Choho chekaty vid rynku factorynhu v Ukraini? *Asotsiatsiia finansovykh kompanii «Finansovy Ombudsman»*. Available at: <https://finom.org.ua/choho-chekaty-vid-rynku-factorynhu-v-ukrayini> (accessed March 19, 2025)
9. Ana Mol-Gómez-Vázquez & Ginés Hernández-Cánovas & Johanna Koëter-Kant (2018). Legal and institutional determinants of factoring in SMEs: empirical analysis across 25 European countries. *Journal of Small Business Management*, Taylor & Francis Journals, Vol. 56, Issue 2, pp. 312–329. DOI: 10.1111/jsbm.12260 [in English].
10. Faktorynh v Ukraini: kontseptsiiia rozvytku na 2023–2024 roky. Available at: <https://lotysh.com/factoryng-v-ukraini/> (accessed March 19, 2025).